

“Ik wil dood, maar het mag niet”

MIJN MOEDERS LAATSTE WENS

Weduwe Rietje (87) overlijdt in december 2024. Twee dagen na haar dood verschijnt ze aan haar dochter, reïncarnatietherapeute Marianne Notschaele. Ze presenteert zich in energievorm. Rietjes zielsenergie is niet van plan te gaan hemelen voordat ze een en ander heel duidelijk heeft gemaakt. Ze is boos!

TEKST: MARIANNE NOTSCHAELE-DEN BOER

Sinds de jaren zeventig hadden mijn ouders hun euthanasiepapieren op orde. Mijn vader, Rietjes echtgenoot, overleed in 2020. Vanwege zijn longziekte kwam hij in aanmerking voor euthanasie. Over die gebeurtenis schreef ik eerder in ParaVisie. Drie jaar na zijn overlijden zei mams: “Voor mij hoeft het allemaal niet meer. Ik wil een spuitje, net als hij.” Haar kwakkelende gezondheid ging steeds verder achteruit en beginnende dementie deed zijn intrede in haar leven. Ze gaf het op. Het leven had voor haar weinig zin en ze vond dat ze ‘het lang genoeg had volgehouden’. Mijn broer en ik bleven optimistisch en spraken haar moed in. Natuurlijk wilden wij onze moeder zo lang mogelijk bij ons houden. Maar haar verzoek bleef overeind en werd dwingender: ze wilde dood.

Onafhankelijk euthanasietraject

Ze dacht dat dit snel geregeld zou zijn. Samen met haar maakten mijn broer en ik een afspraak bij de huisartsenpost. Ze nam haar agenda mee om daarin de datum te noteren waarop de euthanasie zou kunnen plaatsvinden. Maar ‘dood willen’ in Nederland gaat zomaar niet. Ook niet als de juiste papieren al jaren geleden zijn ingevuld en geactualiseerd. En ook niet als je jaarlijks bij de huisarts aangeeft euthanasie te willen, mocht het zover komen. Vorig jaar kozen bijna 10.000 mensen in Nederland voor actieve levensbeëindiging. Dat is 10% meer dan het jaar daarvoor. Onder andere door de vergrijzing stijgt dat aantal al jaren. Volgens regionale toetsingscommissies hadden van dat aantal vierhonderd mensen een vorm van dementie en was er bij 219 personen sprake van psychisch lijden. Zes levenseinde-zaken werden doorgespeeld naar het OM, omdat medici niet zorgvuldig genoeg waren geweest. Begrijpelijk, dat artsen volgens de wettelijke richtlijnen willen handelen. De huisarts waarbij Rietje tientallen jaren patiënt was geweest en met wie ze een vertrouwensband had opgebouwd, was inmiddels gepensioneerd. Ze had een nieuwe vrouwelijke huisarts toegewezen gekregen, die sinds kort vervangen was wegens ziekte. We gingen in gesprek met haar vervanger. Met hem hadden wij (moeder, broer en ik) een gesprek

over haar dringende doodswens. Hij zei ons niet te kunnen helpen, want hij was geen voorstander van euthanasie. Overigens zijn goed recht. Daarom adviseerde hij ons om een onafhankelijk euthanasietraject te starten om na te gaan of haar verzoek ingewilligd kon worden. Zorgvuldigheid boven alles, we begrepen het. Mams’ lichamelijke gezondheid was slecht, de dementie in een beginstadium. Ze was nu nog in staat alles te begrijpen en kon antwoord geven op alle vragen die de arts haar stelde. Maar wat als haar geestelijke gezondheid verergerde?

Een lang en traag proces

De toetsingscommissie ging zéér nauwkeurig te werk. Zelfs zo erg, dat het ruim acht maanden duurde voordat contactpersonen van het Expertisecentrum Euthanasie (de organisatie die vroeger Levenseindekliniek heette) er nog altijd niet uit waren of Rietje in aanmerking kwam voor euthanasie. Maanden wachten duurt lang, zeker als je het leven niet meer ziet zitten en eind tachtig bent. Intussen werden meerdere thuisbezoeken afgelegd door een dokter en zijn verpleegkundig assistent en waren er diverse overlegvergaderingen tussen artsen onderling. Ook moest Rietje medische onderzoeken ondergaan in het ziekenhuis. Medici vroegen zich af of ze misschien een behandelbare hersenziekte had in plaats van dementie of alzheimer. Kwam haar doodswens wel echt uit haarzelf, werd ze niet gedwongen? Eén arts opperde om nog een experimentele hersenoperatie te verrichten. Het enige wat mijn moeder wilde, was stoppen met leven. Ze wilde dood en werd moe van al het gedoe. Wij allen werden moedeloos van het emotioneel slopende euthanasietraject. Rietje liet de meeste intensieve vraaggesprekken en onderzoeken gelaten over zich heen komen. Dokters wil was wet. Door personeelstekort en vakantieperiodes van artsen werden uitspraken uitgesteld. De zoveelste vergadering, gepland begin januari 2025, heeft ze niet gehaald.

Palliatieve sedatie

Voordat het zover was, kwam Rietje ernstig ten val. Een grote hoofdwond werd gehecht, de pijn bestreden met paracetamol. Na de tweede val kreeg ze een lichte dosis morfine toegediend tegen de pijn. Thuiszorgmedewerkers wisten de zoveelste vervanger van de huisarts te vertellen, ‘dat mevrouw al maanden niet meer wilde leven en dat ze dat ook bij herhaling aangaf’. In overleg met alle

‘Het enige wat mijn moeder wilde, was stoppen met leven. Ze wilde dood en werd moe van al het gedoe’

betrokkenen werd palliatieve sedatie ingezet, de medische behandeling waarbij iemand in de laatste levensfase medicijnen krijgt om pijn en ongemak te verlichten en om het bewustzijn te verlagen. Het doel daarvan is om comfort te bieden, niet om het leven te beëindigen. Pas wanneer mijn moeder zelf zou besluiten om niet meer te willen eten of drinken, zou dat het sterfproces bespoedigen. Als een zwak, halfdood vogeltje lag ze thuis in bed. Regelmatig vroeg ze 'waarom ze toch geen spuitje kreeg, net zoals haar man'. Wij konden niet anders dan herhalen dat alles volgens de letter van de wet diende te gebeuren en dat we het net zo erg vonden als zij. Iemand die langzaam wegglijdt in comateuze toestand kan nog goed horen wat er rondom hem of haar gebeurt of opvangen wat er gezegd wordt. In haar laatste uren zat ik overdag aan haar bed en hield haar hand vast. Haalde jeugdherinneringen op waarin ze een belangrijke rol speelde, zei lieve dingen tegen haar en nam alvast zo goed mogelijk afscheid. De dood naderde. Na twee dagen waken, blies ze 's nachts haar laatste adem uit, in het bijzijn van mijn broer en diens vrouw. We waren intens verdrietig en tegelijkertijd blij dat ze kreeg waarnaar ze zo verlangde: rust. In goede harmonie begonnen we aan het regelwerk dat na haar overlijden op ons afkwam.

'Misschien kunnen we alsnog mensen waarschuwen dat ze op tijd nadenken over euthanasie en dat ze dat moeten uitspreken'

Boze energiebol

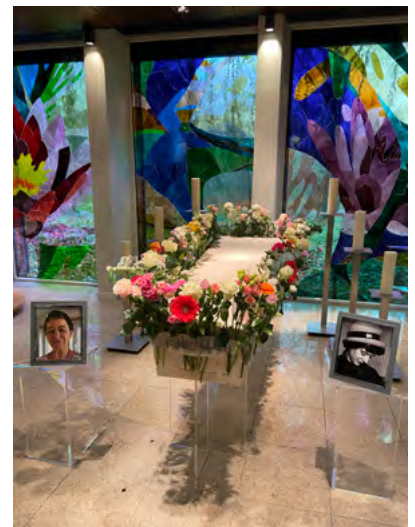
Anderhalve dag later stond ik thuis de natte was in de droger te stoppen, toen ik plotseling achter me in de bijkeuken een krachtig energieveld voelde. Ik schrok, draaide me om en nam een grote rode, pulserende energiebol waar, die intense woede uitstraalde: energie van mijn overleden moeder! Op haar sterfbed zei ze nog: "Ik zoek je echt niet op na mijn dood!" Dus dit had ik niet verwacht. Ik veronderstelde dat ik heus wel een keer over haar zou dromen of dat ik haar in geestvorm zou ontmoeten. Over een tijdje, niet nu al. De energiebol veranderde in een ovale vorm, tot deze net zo groot was als ik. Aan alles voelde en wist ik, dat dit de zielsenergie van mijn moeder was. Wat kwam ze doen? Hardop zei ik: "Waarom ben je zo boos? Toch niet op mij, hoop ik?" Haar vertrouwde stem klonk in mijn hoofd. Haar boosheid was gericht op specialisten waarmee ze gesprekken had gevoerd, in het bijzonder een arts die het euthanasieproces in haar ogen rekte. Hij was correct en vriendelijk, maar deed (te) accuraat zijn werk om tot een verantwoord eindeconclusie te komen: ja of nee euthanasie? "Mam", zei ik, "zoek hem op, geef dat zelf aan hem door! Ik ga

dat niet voor jou doen." Mijn moeder had haar hele leven lang ontzag gehad voor mannen die het voor het zeggen hadden. De meeste gesprekken met artsen onderging ze dan ook lijdzzaam, omdat ze gewoonweg niet gewend was om haar eigen mening te geven, zoals meer vrouwen van haar generatie. Bovendien moesten artsen volgens de wet checken of er geen sprake was van dwang. Kwam haar verzoek tot euthanasie echt van haar? En dat was nou net een groot probleem. Dat uitspreken, haar eigen mening geven, dat vond ze lastig. In gesprekken deden medici gewoon hun werk, ze wilden geen fouten maken bij zo'n belangrijk besluit om een leven te beëindigen. Wettelijke procedures nemen nu eenmaal tijd in beslag en de criteria met betrekking tot wilsbekwaamheid en ondraaglijk lijden moesten in acht worden genomen. 'Ze' kalmeerde. Ik zei: "Wat ik wel voor je kan doen, is een keer een verhaal schrijven over wat er nu gebeurt. Je had zelf je mond open kunnen doen om duidelijk aan die arts te vertellen wat je precies wilde. Misschien kunnen we alsnog mensen waarschuwen dat ze op tijd nadenken over euthanasie en dat ze dat moeten uitspreken." De vuurrode pulserende energie veranderde geleidelijk van kleur. Van boos-rood naar minder-boos-oranje, naar rustig-geel. Mams energieveld werd waziger en loste op. Verbluft staarde ik naar de wandtegels in de bijkeuken. Dit contact vanuit de andere wereld had ik absoluut niet zien aankomen; de uitvaart had nog niet eens plaatsgevonden!

Spirituele herinneringen

De afscheidsspeech die ik had gemaakt en die klaarlag, wijzigde ik. Ik wilde toevoegen dat ik mijn moeder nog had gezien, ná haar overlijden. Tijdens de uitvaartdienst vertelde ik de aanwezigen in de zaal dat ze een fijne moeder was geweest, een lieve oma voor haar kleinkinderen en een trouwe echtgenote. Mijn band met haar was jaren oppervlakkig. Dat veranderde pas in de jaren negentig, toen we elkaar vonden in spirituele onderwerpen en we ervaringen konden uitwisselden. Zij had cursussen gevolgd om zichzelf te ontwikkelen: voetreflextherapie, magnetiseren, ze ging naar spirituele bijeenkomsten. Ik las onder andere voor:

'Ik mocht op je oefenen met therapeutische technieken, die ik gebruikte bij regressietherapie. Je ging meteen in diepe trance en babbelde over vorige levens. Je zei: "Ik heb geen fantasie... Hoe kan dat nou dat ik allemaal van die rare dingen zie?" De sessieverslagen van toen heb ik bewaard. Je vertelde over een vorig leven als novice

De uitvaart van Rietje

‘De manier waarop we sterven, verdient evenveel aandacht als hoe we leven’

Rietje en haar dochter Marianne

in een klooster, een leven als molenaar. Over dat je een Pruisische soldaat was geweest voordat je aan je huidige leven begon. Je had bizarre herinneringen aan een leven onder water, in een voertuig dat op een metalen onderzeeër leek. “Dat was volgens mij in Atlantis”, zei je. En je vroeg me een keer wat dat toch voor gekke gekleurde rondjes waren, die je bij mensen zag draaien boven hun lichaam als je hun voeten masseerde. Wat hebben we samen gelachen, toen bleek dat dit chakra’s waren. En al geloofde je niet echt in het paranormale, je pendelde wel of je de juiste medicijnen van de dokter kreeg en of je een kwart of een half tabletje moest nemen in plaats van de voorgeschreven hoeveelheid.

Ouder worden en steeds meer vergeten, dat was niet makkelijk voor je. Je geheugen haperde. Beginnende dementie, alzheimer. Gelukkig herkende je ons tot op het laatste moment en had je heel veel heldere momenten. Je gezondheid werd slechter en slechter. Spreken werd bijna onmogelijk, slikken lukte niet meer, lopen ging moeizaam. Je bleef vaker binnen en kwam de deur niet meer uit. Je besloot tot euthanasie, maar de huisarts weigerde daaraan mee te werken. Samen met jou schakelden we de onafhankelijke Stichting Euthanasie in. Je had immers al jaren alle levenseinde-papieren op orde. Vele gesprekken volgden. Ze wilden zeker weten of je wel echt dood wilde. Na medische onderzoeken in het ziekenhuis die je overbodig vond, zou in januari het zoveelste gesprek zijn. Artsen wilden weten of je er wel erg genoeg aan toe was om euthanasie te krijgen. Daarna zou er weer een zorgteam over je vergaderen. Dat hoeft nu niet meer. Op 3 december maakte je ’s nachts een vreselijke smak in de badkamer. ’s Ochtends werd je gevonden en naar het ziekenhuis gebracht. Daar werd een grote hoofdwond gehecht. Je moest terug naar huis, want je was ‘te goed’ om daar te blijven. De nacht erop viel je nog een keer. Wat hadden wij je die pijn graag willen besparen. Je at en dronk niet meer. De pijnbestrijding werd opgevoerd en op 8 december sliep je voorgoed in.

Omdat ik je paranormale gevoeligheid geërfd heb, wist je me vlak na je dood snel te vinden. Ik schrok enorm, had daar niet op gerekend. Je voelde aan als één grote bol boze energie. Gelukkig was je niet kwaad op ons, maar op artsen. Waarom wilden ze je geen spuitje geven? Ik ging met je in gesprek en beloofde dat ik over een tijdje een artikel zou maken over euthanasie en jouw energiebezoek aan mij. Gisteren kwam je opnieuw bij me thuis langswap-pen als energiewolk. Je was gekalmeerd. Ik wees je de goede kant op, richting lichtere sferen. Hier blijven hangen heeft geen zin. Je mag door, zodra jij er klaar voor bent.’

De eenvoudige kist waarin het lichaam van Rietje lag, was omringd door prachtige bloemen die in een stoffen band waren bevestigd aan de rand. Iedereen die afscheid nam stak één losse bloem op steel in de band. Mams wilde weinig poespas bij haar uitvaart, maar dit had ze vast mooi gevonden. Tijdens het in ontvangst nemen van de condoleances voelde ik kort haar aanwezigheid. Ze zweefde met haar zielsenergie boven de hoofden van de mensen in de zaal van het crematorium. Haar zachtgele zielsenergie was rustig, ze straalde verbazing uit. In mijn hoofd hoorde ik haar verbaasde stem: ‘Komen ze allemaal voor mij?’ Ik seinde terug van ‘ja’. Wat vond ik het jammer dat ze niet eerder, bij leven, inzag hoe geliefd ze wel niet was.

Droom

Een week na de crematie had ik een bijzondere droom. In die droom bevond een lichtgevende verschijning, die eruitzag als mijn moeder, zich boven op het dak van het appartementencomplex waar ze had gewoond. Op dat dak liep een hertje heen en weer in een kleine kooi. Voor mij stond dat diertje symbool voor kwetsbaarheid. Mijn moeder wilde verder omhoog zweven met haar zielsenergie, richting hemel. Maar eerst wilde ze dat hertje aaien en gedag zeggen. Ik werd direct wakker en dacht: ze wil verder, maar niet voordat ze afscheid heeft genomen

'Je laatste wens gaat om jou!'

van haar wandelvriendin. Dit 'wandelmaatje' was jonger dan zij en woonde in hetzelfde flatgebouw op een andere verdieping. Toen mijn moeder het steeds vaker tijdens korter durende wandelingetjes had over haar doodswens, trok haar vriendin zich terug. Ze was geen voorstander van euthanasie en wist niet goed hoe ermee om te gaan. De laatste maanden voor Rietje's overlijden, spraken ze elkaar amper. Deze vrouw was niet aanwezig bij de uitvaart. Ik weet zeker dat mijn overleden moeder geprobeerd heeft om haar te bereiken om afscheid te nemen. Misschien door in een droom te verschijnen aan haar of door met haar energie in haar buurt te zijn. Overledenen doen soms wat ze kunnen om afscheid te nemen van dierbaren.

Zwaaien

Enkele dagen na die droom dacht ik 's avonds opeens sterk aan mijn mams. Automatisch ging mijn blik omhoog. Ik zag natuurlijk het plafond van de kamer waar ik op dat moment was, maar tegelijkertijd kwam een indringend beeld in me op. Drie piepkleine lichtgevende gestalten zwaaiden naar me, ver boven mijn hoofd. Het waren de energiegestalten van mijn overleden ouders én de vader van mijn moeder, mijn opa. Het voelde aan alsof Rietje opgehaald werd en ze eindelijk meeding op reis. Daarna werden de figuurtjes kleiner en kleiner en verdwenen ze uit mijn zicht. Weg waren ze. En toen werd het rustig. Ik heb het gevoel dat ze nu haar leven heeft afgesloten. Sindsdien heb ik haar niet meer in energievorm waargenomen.

Spreek je op tijd uit

Door dit artikel te schrijven vervul ik Rietje's laatste wens, al kwam die na haar dood. Het moment van overlijden is nooit makkelijk, zelfs niet als je moeder er bewust voor kiest. Ze maakte jaren geleden al haar euthanasiewens kenbaar. Maar toen het er werkelijk op aankwam, was het proces ingewikkeld en traag. Ik besef hoe belangrijk het is om je keuzes niet alleen helder op papier te zetten, maar ze ook te bespreken en te delen met familie, vrienden én behandelend artsen. Check hoe je (huis)arts over dit onderwerp denkt en bespreek het onderwerp euthanasie. Verander bij een totaal andere mening eventueel van arts. Je laatste wens gaat om jou! Laat ieder jaar een aantekening maken in je medisch dossier bij de huisartsenpost, dat je voor euthanasie in aanmerking wilt komen mocht dat nodig zijn bij ondraaglijk lijden. Na haar dood was mijn moeders energie sterk aanwezig en haar boodschap duidelijk: spreek je uit over wat voor jou een waardig levenseinde betekent. Wacht niet tot het te laat is. Het overlijden zelf kostte mijn mams veel pijn en frustratie, iets wat zij en wij liever hadden voorkomen. Ongetwijfeld maakte dit deel uit van wat zij dit leven hier op aarde kwam doen en leren: zich minder schikken naar anderen en voor zichzelf opkomen. Mijn ervaring bevestigt dat energie niet zomaar verdwijnt. Of je nu gelooft in leven na de dood of niet, één ding is zeker: de manier waarop we sterven, verdient evenveel aandacht als hoe we leven. •